

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

MOPITLO/PHUPU 2024

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 70

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 13.

KAROLO YA A: PADI

POTŠIŠO YA 1: KGATI YA MODITI – OK Matsepe

1.1 SETSOPOLWA SA A

- 1.1.1 B/Sefatamollo (1)
- 1.1.2 (a) Kgoši Nkgotlelele ke setlogolo sa Kgoši Ntweleng/Kgoši Ntweleng ke rakgolo wa Kgoši Nkgotlelele.
(b) Sefatamollo ke morwa wa Ntshwarele.
(c) Kgoši Tetedi ke kgaetšedi ya Mmatshepo. (3)
- 1.1.3
- Go bolelwa ka kgoši Nkgotlelele yo a rerago melato.
 - Go bolelwa ka dinkgo tša mabjala.
 - Go lefša melato ka dipholo.
 - Go šomišwa magapa go tšhela bjala.
 - Go bolelwa ka mašaka a dikgomo.
 - Go bolelwa ka dikgomo tša go ntšha magadi. (TŠE NNE fela). (4)
- 1.1.4 O ahlola dikgoši ntle le letšhogo. (1)
- 1.1.5 Thulanontle
- Kgoši Nkgotlelele o fapana le Tetedi ka lebaka la palo ya dikgomo go tefelo ya molato wa gagwe wa go amogela magadi a Sefatamollo a se a mo lebana. (2)
- 1.1.6
- Moanegi o tšweletša semelo sa Kgoši Nkgotlelele sa go ba le boitshepo.
 - Moanegi o tšweletša maikutlo a manyami go Tetedi le Dianthona ge Kgoši Nkgotlelele a ba lefiša palo ya godimo ya dikgomo. (2)
- 1.1.7 O ra gore bjala e be e le bjo bontši. (1)
- 1.1.8 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa. Wa kgakanego.
• Ba gakantšhwa ke kotlo ya Kgoši Nkgotlelele. (2)
- 1.1.9 Dianthona a ka nyama.
• O nyamišwa ke kahlolo ye boima. (2)

1.2 SETSOPOLWA SA B

- 1.2.1 Madišong (1)
- 1.2.2 Mahlatsemang o tšere dikgomo tšeo ba mo nyaletšego ka tšona a di boetša morago. (1)
- 1.2.3
- Mahlatsemang o a selekega ebile o gapa dikgomo tša magadi ka boyena o di bušetša ga Mmatshupo.
 - Kgoro ya Mmatshupo e makatšwa ke pušetšo ya magadi ka ge ba se ba begelwa selo. (2)
- 1.2.4 Thulano/Kgakgano. (1)
- 1.2.5
- Mmatshela ga a rate go ipona a na le Nkgotlelele ka phapošeng e tee ka lebaka la dipopo tša gagwe.
 - Mmatshela o tšea sepheto sa go ngala lapa a boela gagabo. (2)
- 1.2.6 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Moya wa pefelo.
- Mahlatsemang o tšwa go gapa dikgomo madišong a befetšwe. (2)
- 1.2.7 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- Mmatshupo a ka ya go kgopela mosadi magošing a mangwe. (1)
- 1.2.8
- Kgoši Ntweleng o hlokošetše a se na ngwana wa mošemane.
 - Ntshwarele le Sefatamololo ba baka bogoši bja Ntweleng.
 - Kgoši Tetedi o mo gana ka ngwetši yeo e tlogo mmelegela kgoši. (3)
- 1.2.9 Bogoši bo a tswalelwa. Mmatshupo ke mmagosetšhaba/timamololo ka gona bogoši bo lebane lapa la gagwe. (1)
- 1.2.10
- (a) Mahlatsemang o na le mahlatse a go nyalelwa ke kgoši mola yena a se na le madi a bogoši.
 - (b) Kgoši Dianthona o ronwa ke go nyalelwa ke Kgoši Ntweleng. (2)

[35]

POTŠIŠO YA 2: *DILO TŠELA KE BATHO* – MC Mphahlele

2.1 SETSOPOLWA SA C

- 2.1.1 A/Meisie (1)
- 2.1.2 (a) Basi ke morwa wa Mashudu/Morwa le tate.
(b) Meisie ke mosadi wa Mashudu/Banyalani.
(c) Meisie ke mmagoBasi/Mma le morwa. (3)
- 2.1.3 • Go bolelwa ka Setšene.
• Go bolelwa ka galase.
• Go bolelwa ka sethunya.
• Go šomišwa polelo ya Seisimane.
(TŠE THARO fela). (3)
- 2.1.4 • O bontšha lerato.
• O hlompha monna wa gagwe Mashudu. (2)
- 2.1.5 • Go swara batho poo.
• Go tšhošetša batho ka sethunya.
• Go sepela bošego ga Basi.
• Go se boe gae ga Basi.
(TŠE PEDI fela). (2)
- 2.1.6 • Moanegi o re anegela ditaba ka boyena go re botša ka fao Meisie le Mashudu ba bego ba swarane ka gona.
• Moanegi o šomiša motho wa boraro go re anegela ka tšeo Basi a bego a di dira. (2)
- 2.1.7 O ra gore e be e le mosadi wa go loka. (1)
- 2.1.8 Moya wa lerato.
• Go rena lerato, phedišano le tlhomphano magareng ga Meisie le Mashudu. (2)
- 2.1.9 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Ke ikwa ke befetšwe/nyamile.
• Ke befedišwa ke ge Basi a tšeela batho dithoto tša bona ka go ba tšhošetša ka sekgowa le tšhomišo ya sethunya.
• Ke nyamišwa ke maitshwaro a gagwe ao a ka feleletšago a mo lahletše kgolegong.
(E TEE fela). (2)

2.2 SETSOPOLWA SA D

- 2.2.1 Kerekeng (1)
- 2.2.2
- Mashudu o boelane le bana ba gagwe.
 - Bana ba gagwe ba ipeakanyetša go nyala/nyalwa. (2)
- 2.2.3
- Bana ba Mashudu ba a nyala/nyalwa.
 - Boraditaba ba ngwala ka lenyalo la bona.
 - Lenyalo le hlola semaka motsaneng wa Tshakuma. (3)
- 2.2.4 Tlemollo ya lehuto.
- Mathata ka moka a bana ba Mashudu a rarollogile, ba phela gabotse. (2)
- 2.2.5 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- Ba ka phela gabotse le malapa a bona ka ge ba rutegile.
 - Ba ka fa bana ba bona lerato ka ge ba ithutile se sengwe ka bophelo bjo ba bo phetšego. (2)
- 2.2.6 Moya wa lethabo.
- Ke lenyalong batho ba thabile. (2)
- 2.2.7 Kgotlelelo e tswala katlego/Tšhiwana e sa hwego, e leta monono. (1)
- 2.2.8 Batho ba swanetše go tshepagalelana.
- Batho ge ba nyala ba swanetše go ikana pele ga setšhaba. (2)
- 2.2.9
- (a) Maphefo
O tšutlatšutliša bana ba Mashudu.
- (b) Mapelo
O na le pelo ye botse ka ge a hlokometše Mukhabudi bjalo ka ngwana wa gagwe. (2)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 3: DI ŠITILE PHAAHLA – SN Tseke****3.1 SETSOPOLWA SA E**

- 3.1.1 (a) Morutiši le morutwana.
(b) Barutwana ba sekolong se tee.
(c) Bašomimmogo/Barutišimmogo (3)
- 3.1.2 • Go bolelwa ka barutiši.
• Go bolelwa ka tšhelete.
• Go bolelwa ka kolo.
• Go bolelwa ka barutwana.
• Go bolelwa ka *dišepineng*.
(TŠE THARO fela). (3)
- 3.1.3 • Barutiši ga ba lekole mešomo ya barutwana.
• Barutiši ba roga barutwana ba re batswadi ba bona ga se ba rutega.
• Barutiši ba kgogišana metšoko le matekwane le barutwana ba bašemane. (3)
- 3.1.4 • Barutwana ba ka thoma go lwa le barutiši.
• Barutiši ba ka feleletša ba lobile mešomo.
• Batswadi ba ka lwa le barutiši.
(TŠE PEDI fela). (2)
- 3.1.5 Namele o šuthišetšwa sekolong sa Kelahlile. (1)
- 3.1.6 O re ba ba fe maina a barutiši ba dibodu mola e le yo mongwe wa bona. (2)
- 3.1.7 Ee
• Baanegwa ga se ba bantši ke ba bahlano, ke Motšhatšha, Tlhakolane, Lefagwana, Monawa le Namele.
• Poledišano magareng ga baanegwa ga se ye telele. (2)
- 3.1.8 Maikutlo a manyami.
• Ke nyamišwa ke ge barutiši ba sa tshepagale ebile ba hloka maikarabelo mešomong ya bona. (2)

3.2 SETSOPOLWA SA F

- 3.2.1 D/Namele (1)
- 3.2.2 Ke ditšhupasefala.
• A laetša seemo seo Mašutša a lego go sona sa go swara bothata, go lapa, go swarwa ke tlala gomme a fegelwa wa kolobe e tsentše nko morokong. (2)
- 3.2.3 • Poledišano e thuša go tšweletša semelo sa Namele gore ke moradia kudu.
• Poledišano e thuša go tšweletša maikutlo a pefelo a barutwana mabapi le ditiro tša go hloka maikarabelo ga barutiši.
• Poledišano e thuša go hlaloša tiragalo ya kopano ya maloko a sekolokomiti le hlogo ya sekolo. (3)
- 3.2.4 Ke motho wa go fa.
• O reketše Mohwiti lebotlelo la bjala bja Sekgowa makga a mantši.
Ke moradia.
• O radia Mohwiti ka go mo rekela lebotlelo la bjala. (4)
- 3.2.5 • Go ka ba le dintwa magareng ga barutwana le Lekgotlataolo la Sekolo.
• Setšhaba se ka lwa le Lekgotlataolo mabapi le ditšhelete tšeo di bolelwago. (2)
- 3.2.6 Ee
• Namele o bonwa molato ditatofatšong ka moka.
• Namele o šuthišetšwa sekolong sa Kelahlile. (2)
- 3.2.7 Moya wa pefelo. (1)
- 3.2.8 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
• Ke ithutile gore ge o sa tshephagale mošomong o feleletša o wetše mathateng.
• Ke ithutile gore morutiši ga a swanela go gwerana le barutwana. (2)
- [35]**

POTŠIŠO YA 4: GA LE BATSWADI BA SELO – Phillip Mothupi**4.1 SETSOPOLWA SA G**

- 4.1.1 (a) Moloki ke moruti wa Nkareng.
(b) Nkareng ke mosadi wa Setongwane/Setongwane ke monna wa Nkareng.
(c) Pulane ke morwedi wa Nkareng/Nkareng ke mmagoPulane. (3)
- 4.1.2 • Go bolelwa ka sekolo.
• Go bolelwa ka moruti.
• Go bolelwa ka Beibele. (3)
- 4.1.3 Go swarwa/golegwa ga Setongwane, Phafana le Nkareng. (1)
- 4.1.4 • Go rekiša bjala ga Pulane go mmea kotsing ya go kganyogwa ke banna.
• E godiša thulano magareng ga Nkareng le Setongwane. (2)
- 4.1.5 • Bokamoso bja Pulane bo ka senyega.
• Pulane a ka fetša a e nwa bjala.
• Pulane a ka fetša a ratana le banna bao a ba rekišetšago bjala. (3)
- 4.1.6 Ee
• Baanegwa ga se ba bantši ke ba babedi, ke Moloki le Nkareng.
• Ditšhupasefala bjalo ka (*O tšea Beibele o a e phetla*) di šomišitšwe go hlahla babadi.
• Poledišano magareng ga Moloki le Nkareng ga se ye telele. (TŠE PEDI fela). (2)
- 4.1.7 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Aowa
• Phafane o a swarwa bjalo ka modiri wa molato.
• Setongwane le Nkareng ba a swarwa ka ge ba se ba bega molato maphodiseng. (2)
- 4.1.8 Maikutlo a kgakanego.
• Nkareng o gakanegile, ga a tsebe gore a dire eng ka lenyalo la gagwe. (2)

4.2 SETSOPOLWA SA H

- 4.2.1 B/Molwantšhi
- O lwantšhana le ditokelo tša Pulane.
 - O lwantšha Nkareng ka taba ya kgodišo ya ngwana. (3)
- 4.2.2 Ditšhupasefala
- A hlahla babadi ka seo Mahlodi a se dirago. (2)
- 4.2.3 Mahlodi o rata khutšo.
- Mahlodi o kgala Nkareng le Setongwane ge ba elwa ka lebaka la tšhelete ya go tšwa go Phafana. (2)
- 4.2.4
- Poledišano e thuša go tšweletša semelo sa Nkareng sa go rata nnete, sa Setongwane sa go rata maaka le sa Mahlodi bjale ka motho wa go rata khutšo.
 - Poledišano e thuša go tšweletša maikutlo a Nkareng a pefelo ka seo se dirilwego ke Setongwane le Mahlodi ge a swabišwa ke go ngangišana ga Nkareng le Setongwane.
 - Poledišano e thuša go hlaloša ditiragalo tša bakgathatema ge ba boledišana ba le ka lapeng la Setongwane. (3)
- 4.2.5 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- Nkareng a ka bega Setongwane le Phafana maphodiseng.
 - Setongwane a ka bethwa ke Phafana ge a palelwa ke go buša tšhelete. (2)
- 4.2.6 Thulanontle
- Setongwane le Nkareng ba fapana ka mantšu ka taba ya go bega Phafana maphodiseng. (2)
- 4.2.7 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- Moya wa pefelo. (1)
- 4.2.8 Go se bege molato ke bosenyi.
- Nkareng le Setongwane ba a swarwa ka lebaka la go se bege go katwa ga Pulane. (2)
- [35]**

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA

POTŠIŠO YA 5: KHUPAMARAMA – Mamphoku Mamabolo

5.1 'O MOIPOLAI YO A SA LLELWEGO' – MJ Tauatsoala

SETSOPOLWA SA I

- 5.1.1 B/Boitshwaro (1)
- 5.1.2 “Ke tšhelete”. (1)
- 5.1.3 (a) Ke bagwera.
(b) Ke banyalani/monna le mosadi. (2)
- 5.1.4 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Molweši ga a na le leago.
• O botša Mmethi gore a se fe mosadi tšhelete.
Molweši ke tweša.
• O eletša Mmethi gore a bethe mosadi wa gagwe mola yena a sa bethe wa gagwe. (4)
- 5.1.5 Ge a boa. (1)
- 5.1.6 Moya wa ntwā.
• Molweši o re Mmethi a se ke a fa mosadi tšhelete.
• O mo hlohleletša gore a mmethe ge a ka botšiša ka tšhelete. (3)
- 5.1.7 Molweši
• O bjala/hlohleletša moya wa ntwā magareng ga Mmethi le Rebone. (2)
- 5.1.8 • Mongwadi o šomišitše poledišano ya Molweši le Mmethi go anega ditaba tša gore ba se fe basadi tšhelete.
• Mongwadi o šomišitše motho wa boraro go utolla go hloka nnete ga Molweši. (2)
- 5.1.9 Motho ga se a swanela go tšea dikeletšo ka moka tšeo a di fiwago.
• Mmethi o tšere dikeletšo tša Molweši gomme a feleletša a nyakile go thuba lapa la gagwe. (2)

5.2 'A TLA A HWA LETSWALO' – M Mamabolo

SETSOPOLWA SA J

- 5.2.1 (a) C/Kgakanego
(b) B/Boineelo
(c) A/Go makala (3)
- 5.2.2 Sekolong polaseng ya Morena Van Tonder gaMatonoro. (1)
- 5.2.3 Phahlaphahla o tshedišwa Mphato wa Bobedi a išwa go wa Bošupa ka ge e le yo motelele a na le mengwaga ye lesome. (1)
- 5.2.4 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Phahlaphahla a ka imelwa ke dithuto tša Mphato wa Bošupa, seo sa dira gore a hloke bokamoso. (1)
- 5.2.5 Ke mmušanoši.
• O tshediša Phahlaphahla mphato ntle le go rerišana le barutiši.
• O na le kgang ka ge a sa nyake go botšišwa le go eletšwa mabapi le go tshedišwa mphato ga Phahlaphahla. (3)
- 5.2.6 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Ee
• O tšweleditše molwantšhwa e lego Phahlaphahla.
• Lefelo la ditiragalo e lego, Moeketsi le tšwelela mathomong a kanegelokopana.
• Bothata bja kanegelokopana bo tšweletšwa mathomong e lego go tshediša Phahlaphahla mphato a se a šoma gabotse. (3)
- 5.2.7 Bosenyi ga bo lefe.
• Phahlaphahla o be a senya, a bolaya, le go phaya theto ka kgang, mafelelong o ikhwetša a tsena a etšwa ka kgolegong. (2)
- 5.2.8 Leina la kanegelokopana ke 'A tla a hwa letswalo'.
• Phahlaphahla o phaya moithuti wa yunibesithi le mosadi wa mothomošweu theto ka kgang.
• O bolaya batho ga sehlogo. (3)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO

DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe

POTŠIŠO YA 6

6.1 'WENA LEBITLA' – OK Matsepe

- 6.1.1 “Mogologolo”
Phethago
“Mogologolo”
Morumokwanoputla (Mothalothetho 5–7)
- LE**
- “Botša”
“mpotša”
Morumokwanophetši (Mothalotetong wa 13 –14) (4)
- 6.1.2
- Moreti o lla ka lebitla gore le ja batho ntle le go khora.
 - Moreti o re nkabe le eja le šuela gosasa.
 - Moreti o re lebitla le lona le tlo hwa gomme le rena re tlo thaba. (3)
- 6.1.3 Potšišoretoriki
- Moreti o gatelela go tlabja ke bojato bja lebitla. (2)
- 6.1.4 Mpa ke ngwana e a beelwa, ke la mogologolo,
Leo gona bjale ke le o sa le išego hlogong.
- Kgopolo mothalotheong wa 7 ya gore dijo ge di le gona di swanetše go sekeletšwa letšatši le le latelago e felelela go mothalotheo wa 8. (2)
- 6.1.5 Mothofatšo (1)
- 6.1.6 Ke a rereša//o tla be wa mpotša.
- Go tlemaganya le go kgaogantšha dikarolometara.
 - Se tšweletša mollwane wa tlhago wa go khutša.
(E TEE fela). (2)
- 6.1.7 Mothalotheo wa 3
- Lehu le gona nako ye nngwe le ye nngwe.
- Mothalotheo wa 7
- Ke gore lehu le eme go tšea batho. (2)
- 6.1.8 Maikutlo a manyami.
- Ke nyamišwa ke ge go bolokwa kgafetšakgafetša. (2)

6.2 'STEVE BIKO' – MS Mampane.

- 6.2.1 Ka
Ka (1)
- 6.2.2 • “Motswadimolwi”
• “Molwelatokologo” (2)
- 6.2.3 • Ditematheto ke tše 7.
• Methalotheto ke ye 44.
• Methalotheto ke ye metelele, ye mekopana le ya magareng. (3)
- 6.2.4 • Boikgafo bja Steve Biko bo dirile gore batho ka moka re be
selo se tee (moswanomong).
• Batho bohle re šoma go swana, kiletšo ya mesepele e fedile.
• Leina la Steve Biko le retwe ka gohlegohle le se hwe. (3)
- 6.2.5 Re a go gopola motswadimolwi,
Motswadimolwi molwelatokologo.
• E tlemaganya dikgopolo tša gore Steve Biko ke motswadi
ebile ke molwelatokologo. (2)
- 6.2.6 Thetotumišo ya sebjalebja.
• Go retwa Steve Biko ka tema yeo a e kgathilego go lwela
tokologo. (2)
- 6.2.7 Leina la Steve Biko le tla gopolwa go ya go ile. (1)
- 6.2.8 Papadišantšu
• E gatelela gore Steve Biko o ineetše go lwela tokologo.
• E tliša mošito le morethetho seretong. (3)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70